

ประวัติ '2ตำหนัก' ที่ประทับ 'พระสังฆราช'

เชื่อว่าพุทธศาสนิกชนหลายคนที่เดินทางไปสักการะพระศพ “สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก” ซึ่งประดิษฐาน ณ “ตำหนักเพชร” ภายในวัดบวรนิเวศวิหารราชวรวิหาร ต่างก็รู้สึกประทับใจในศิลปะที่งดงามของตำหนักเพชร ซึ่งเป็นตำหนัก 2 ชั้นแบบฝรั่ง ผสมผสานกับศิลปะไทย แต่เชื่อว่าหลายๆ คน อาจจะยังไม่ทราบถึงความสำคัญสถานที่แห่งนี้

ความเป็นมาของตำหนักเพชรนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างตำหนักเพชร ถวายเป็นห้องพระโรงแด่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ราวปี 2457 ที่ตั้งของตำหนักนี้ตั้งอยู่ในเขตสังฆาวาส หน้าวัดทางทิศเหนือ

แต่เดิมพื้นที่ของตำหนักแห่งนี้ เคยเป็นสถานที่ตั้งโรงพิมพ์ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างขึ้น เมื่อครั้งทรงครองวัดนี้ มีเป้าหมายเพื่อใช้สำหรับพิมพ์บทสวดมนต์ และหนังสือพุทธศาสนาอื่นๆ

ความสำคัญของตำหนักเพชร ถือว่าเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อีกหนึ่งแห่ง เพราะเคยเป็นท้องพระโรงที่เสด็จออกของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส และเป็นที่ตั้งพระศพเมื่อสิ้นพระชนม์ รวมถึงเป็นที่ประชุมบำเพ็ญกุศลถวายทุกปี

นอกจากนี้ ตำหนักเพชรยังใช้เป็นที่ประชุมมหาเถรสมาคม (มส.) มาหลายสมัย ภายในตำหนักเพชร และในห้องพระฉายาประดิษฐานพระบรมรูปปูนปั้นขนาดเท่าพระองค์จริงของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ตำหนักเพชร เป็นสถาปัตยกรรมไทยผสม

พระราชรัตนมงคล พระศากยวงศ์วิสุทธิ

ตะวันตกที่สวยงามอย่างมาก ฟังพื้นอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว 7 ช่วง เสาสูง 1 ชั้น ยกพื้นสูงราว 1.20 เมตร ด้านหน้าอาคารถูกออกแบบให้เป็นระเบียบยาวโดยตลอด ยื่นมุขระเบียงที่มุมอาคารด้านหน้าออกมาให้โดดเด่น เพื่อใช้เป็นทางขึ้นของตัวอาคาร รูปทรงหลังคาเป็นทรงปั้นหยา โดยมีกรายกคอสองชั้นโดยรอบ คอสองออกแบบเป็นช่องแสง และทำค้ำยันไม้แกะฉลุลายประดับอยู่โดยรอบชายคาของหลังคา

ส่วนมุขทางเข้าตำหนักเพชร ออกแบบเป็นหลังคาจั่ว ผสมศิลปะตะวันตกเข้ากับศิลปะไทย โดยหัวเสารับหน้าจั่วเป็นลวดลายแบบตะวันตก แต่ลายหน้าบันเป็นศิลปะไทย ลายก้านดอกพุดตาน โดยกึ่งกลางหน้าบันออกเป็นรูปพระมหามงกุฎ และชัชวาล์ บันลวดลายเป็นลายปูนปั้นลวดลายอย่างเทศ

ขณะที่เสาระเบียงตกแต่งอย่างสวยงามด้วยซุ้มสาหร่ายรวงผึ้งลายดอกพุดตานผสมกับลวดลายเสาแบบศิลปะตะวันตก ส่วนการออกแบบตกแต่งซุ้มประตู และหน้าต่าง ทำเป็นซุ้มโค้งตามอย่างสถาปัตยกรรมตะวันตก

อีกหนึ่งสถานที่สำคัญที่ประชาชนจากทุกสารทิศ ที่เดินทางมาสักการะพระศพไม่ยอมพลาดที่จะมาชมความงดงาม และเก็บภาพเป็นที่ระลึก นั่นคือ “ตำหนักค้อยท่าปราโมช” ที่ประทับของสมเด็จพระสังฆราช ตั้งอยู่ที่คณะ

เหลืองรังษี เป็นสถานที่ทรงงานและบรรทม

ตำหนักค้อยท่าปราโมช สร้างขึ้นแทนที่กุฏิไม้เก่าหลังหนึ่ง ตั้งอยู่ภายในคณะเหลืองรังษี เพื่อใช้เป็นกุฏิสำหรับพระภิกษุ โดยหม่อมเจ้าหญิงค้อยท่า ปราโมช ทรงสร้างถวายเมื่อปี 2478 และในวันฉลองกุฏิ หม่อมเจ้าหญิงค้อยท่า ปราโมช ทรงเชิญพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลริวัณณ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า มาบรรทมเป็นปฐม 1 คืน

หลังจากนั้น ตำหนักแห่งนี้กลายเป็นที่ประทับของสมเด็จพระสังฆราช และเป็นสถานที่ที่สำคัญ เพราะพระองค์ทรงใช้ที่นี่ที่ศึกษากรรมฐานให้แก่ชาวต่างชาติและลูกศิษย์

ตำหนักค้อยท่าปราโมช ถือว่าเป็นตำหนักที่สวยงามตามแบบสถาปัตยกรรมไทยผสมตะวันตก เป็นทรงตึกคอนกรีตเสริมเหล็กแบบสมัยใหม่ มีความสูง 3 ชั้น หลังคาตึกออกแบบเป็นดาดฟ้าเทคอนกรีต โดยรอบอาคารออกแบบให้มีกันสาดคอนกรีตยื่นออกโดยรอบเหนือแนวหน้าต่าง เพื่อกันแดดและฝน

พระศากยวงศ์วิสุทธิ (พระอนิลมาน ธมมสากิโย) ผู้ช่วยเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งสนองงานสมเด็จพระสังฆราชตั้งแต่บวชเป็นสามเณร เล่าว่า อย่างที่ทราบกันว่าตำหนักค้อยท่าปราโมช เป็นที่ประทับของสมเด็จพระสังฆราช สร้างขึ้นเมื่อ 2478 ภายในตำหนักค้อยท่าปราโมชจัดไว้อย่างเรียบง่าย ไม่ได้หรูหราอย่างที่ใครหลายๆ คนคิด ชั้น 1 เป็นห้องโถงกว้าง ชั้น 2 มีห้องพระ และห้องบันทึกเสียงเพื่อใช้สำหรับจัดรายการวิทยุ ส่วนชั้น 3 เป็นชั้นลอย จะมีห้องพระ และห้องบรรทมห้องเล็กๆ พระองค์จะปักกลดไว้ในห้องเพื่อบรรทม ในอดีตที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินมายังตำหนักค้อยท่าปราโมช บริเวณชั้น 2 หลายครั้ง

พระศากยวงศ์วิสุทธิ เล่าอีกว่า สำหรับที่บรรทมของพระองค์ถือว่าเรียบง่ายมาก เป็นตั่งไม้ แต่ด้วยตั่งตัวนั้นสั้นมาก แต่ด้วยพระองค์สูง ประมาณ 179 เซนติเมตร สมัยก่อนพระองค์เดินตรวจวัด หรือว่าเดินไปพบเศษไม้ หรือว่าโต๊ะหมู่ที่ลูกศิษย์ทิ้งแล้ว พระองค์จะเก็บกลับมาตั่งให้ยาวขึ้น ด้วยความเรียบง่ายของพระองค์ สิ่งของเครื่องใช้ของพระองค์ก็จะเป็นของมือสองเป็นส่วนใหญ่ และช่วงออกพรรษาในแต่ละปี พระองค์จะนำของที่ประชาชนนำมาถวายนำออกมาแจกให้พระลูกวัด สามเณร จัปลาก ส่วนภายในตำหนักพระองค์ไม่เคยใช้อะไรที่หรูหรา ในตำหนักเพชรมีแต่เก็บของที่พระลูกวัดทิ้งมาซ่อมแซมแล้วใช้ต่อ

พระราชรัตนมงคล ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหารราชวรวิหาร ซึ่งสนองงานตั้งแต่บวชเป็นสามเณรกว่า 40 ปี เล่าถึงสมัยสมเด็จพระสังฆราชประทับที่ตำหนักค้อยท่าปราโมช ว่า อาตมาสนองงานสมเด็จพระสังฆราชตั้งแต่สมัยเป็นสามเณร มีหน้าที่คอยเปลี่ยนดอกไม้ ธูปเทียนในห้องพระ สิ่งที่ประทับใจพระองค์ทรงเรียบง่าย พระองค์จะฉันอาหารที่ชั้นล่างของตำหนักค้อยท่าปราโมช ทุกเช้าท่านจะบิณฑบาตมาก็จะฉันรวม พระองค์จะฉันมือเดียวเท่านั้น ส่วนห้องทรงงานของพระองค์จะอยู่บริเวณชั้น 1 จะมีโต๊ะตัวเล็กๆ และครั้งสมัยพระองค์ประจวบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงตำหนักค้อยท่าปราโมช เพื่อสร้างลพิตอำนาจความสะอาดแด่สมเด็จพระสังฆราช

นี่คือสถานที่สำคัญ 2 แห่งของวัดบวรฯ ที่จะบอกเล่าและบันทึกประวัติศาสตร์ของพระสังฆราชองค์ที่ 19 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา